

Forfatter: Sthen, Hans Christensen

Titel: En liden Vandrebog

Citation: Sthen, Hans Christensen: "En liden Vandrebog", i Sthen, Hans Christensen: *En liden Vandrebog*, udg. af JENS LYSTER ; JENS HØJGARD , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, C.A. Reitzel, 1994, s. 242. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-sthen01val-shoot-idm140299310613584/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: En liden Vandrebog

lof til Eugh tidh/ för sin godhet och nådhe/ som hafuer migh medh storsta flit/ i dagh bevarat fra vades, hvor, som det ses, »Nat» (lin 7) er udskiftet med »dagh», og »dage» (lin.10) med »nath», så teksten fremstår som en aftensalme (aftrykt i A.Noreen & H.Schuck: 1500- og 1600-talens visbocker bd.1, Stockholm & Uppsala 1884, 120-21). En helt anden – forkortet – svensk overs. er gjort af Arvid Brynolphi, der studerede i Kbh. i 1598 og i sin »anteckningsbok» fra samme år har gengivet lin.4-7, 12-15, 8-11, 20-21 +2 frie linier, 28-30+23, 27+25-27, 36-39 af Sthens tekst, ialt 7 strofer a 4 linier. 1 str lyder: »Iagh tackar gudh fadher y Himmelfrøck/ för sin godheet och nådhe/ som migh halfuer bevarat medh storste flit/ i thenne har dagh (natt) ifran wädhes. Teksten fungerer her som både morgen- og aftenvis. Det samme gælder en tredje svensk version, som bl.a. indgår i »Then Swenska Psalm Boken», Och en Appendix medh många Andelige Loffsånger» Åbo 1673 228, hvor teksten er opdelt i ottehimede strofer for at kunne synges til dagvisens mel. Endelig har Haquin Spiegel, superintendent over Gotland, i begyndelsen af 1680'erne skrevet en morgensalme »Gud hafwer nu solen igen opsat», der skal »sunges som: O Gud skee lof til ewigh tidh etc», og hvis tekst synes at have haft Vb 7 som forlæg. Lit.: L.Linder, A.Brynolphi's anteckningsbok, i Studier tillagnade Henrik Schuck, Sthlm 1905 35, Lædgren 234, Belfrage 52-53. Det kan tilføjes, at en svensk overs. af Vb 7 tidligst kendes på tryk i Manuale, Gotheborg 1668, og derefter str. i Manuale 1673 og 1679 med denne str.: »Gudh skee lof til ewigh tidh/ För sin Godheet och Nåde/ Som migh hafwer bevarat med flit/ I thenna Dagh (Natt) för allan Wäde» Også trykt str. i Ett Lijet Manuale 1674 og Een Nyttigh Hand-Book 1675.

8. En anden Morgenbøn, foruden Rijn

6 *Liff*] legeme. – 7-8 *Gud ...tidh*] jf.7,4. – 13 *Rosens Blod*] Kristi rosen(farvede) blod optræder i både de senmiddelalderlige bønner, se MIOB II 28,2,20, III 396,25, og i reformatorernes bønner, f.eks.: Luthers Betbüchlein, WA X,II,452, Th 62v jf.7-26 str 5,2 Sthen også Vb 17,17; 19,72; 35,21 – 13 *ridgaff*] udgød. – 14 *Bodfærdige*] angrende. – 14 *Menneske*] mennesker – 14f *förkeren*] forker, gav. – 15 *fornidels*] igen. – 16 og 23 *betant*] bevar. – 18 *Raad*] overvejelse, beslutning jf 7,27 – 18 *Anslog*] plan – 19f *Vidfar*] jf 6,90 – 20 *Lüade*] jf 5,4 – 20f *Vænter*] venner – 23 *Brad dod*] brat død, jf n.t. 6,84 – 28 *möge*] trofast – 28 *Bestilling*] arbejde – 29 og 38 *und*] und – 29 *roete*] posse. – 29 *Kald*] hvsopgave, stilling i samfundet jf 43 str 6,4, 56,18; 61,35 – 32 *got Folk*] (ærlige) mennesker – 34f *iblan*] lioss] i dårligt selskab jf 35 – 35-37 *O HERR: RIE*] *begynt*] tekstentisk med 1 lb 30 bl.F 3r – 36 *Hængse*] dårlig adfærd, uduelighed, uret. – 37 *stadfeste*] *begynt*] Fil 1,6 Fra epistel til 22 søndag efter trinitatis. – 38 *Sind*] sanser – 39 *Einbeds*] gernings – 40 *skel*] evne til at skelne, forstand – 41 *befäl*] befaler. – 42 *Viffandt*] jf 6,90 – 44 *are*] agtelse – 44

Kæds. skæbelyghed] jf. T-36 str. 3,5; Matt 26,41b. – **44f** *forasker*] overløst. – **45** *At*] så at. – **45** *gænge*. *Vægen*] forlod den rette vej. – **48** *Vend*] vend. – **49f** *skriff* *Hætte*] nl. for bedre at huske mig. Jf. Es. 49,16. – **50** *met*] med, hos. – **52** *kant*] kan. – **52** *slutte til*] lukke til, slutte af. – **53** *Tiens opregneise*] fremsigelse af trosbekendelsen. – **55-59** *VOr HErrer Amen*] Den aronitiske velsignelse, 4. Mos. 6,24-26, afvigende fra Chr.III. – **58** *beter*] vise.

Vidtgående tematisk fællesskab med Hb 10, især fra bl.F 2v.

Lin.1-70 er optaget i Skønn, 1646 bl. A 7v med en række ændr. Nærmere under Trædering.

9. Naar du gaar vdaff dit Kammer

I *dit Kammer*] nl. det kammer, du gik ind i (jf.5,19). – **3** **21** *Psalm*] fej] for 121.Psalme. Jf. ReravEIBb. bl A 6v og SchHb 8 bl.E 1r, hvor Ps.121.8 foreslås. »Naar mand gaar vdaff Huset om Morgenens» hæv »naar du gaar vd aff dit Kammer». Det er denne gængse brug af Ps.121.8 ved slige lejligheder, der nu inspirerer Sthen til gendigtning af hele Ps.121. Andre ndlige danske parafrafer over Ps.121 opregnes i PsGend 146, Tekst Th bl.228r og ArreboSS II 760. – **7** *frommel*] gode. – **8** *haffuer i maet*] regner over. – **9** **og** **13** *at*] opmærksomhed. omhu. – **10** *uiffu Ban*] ujævn bane. – **11** *komme an*] angribe. – **15** *slummer*] sover. – **17,19** **og** **20** *At*] for at eller så at. – **17** *ni Luff*] på legeme. – **18** *offuer skygger*] dækker over. – **19** *nygger*] tryk. – **21** *skende*] skandede, fordærve. – **23** *bevogte*] bevogte, bevare. – **25** *mande*] ulykke. – **26** *benare*] nup. – **27** *vere*] nup.

10. En kort Benedicite

I *Benedicite*] velsignelse. Om denne bordben, aftrykt Mallng I 110, og om Sthens bearbejdelse af ældre stof. jf. Hb 13 bl.G 5r, se Jens Lyster i Hymn.Medd.1972 nr.3 20. – **3** *tolde*] talte. – **5** *oplad os*] abne for os. – **5** *nume*] gavmilde. – **6** *spise*] giver at spise.

11. En kort Gratias efter Maaltid

I *Gratias*] tak, taksigelse. Jf. strofisk Taksigelse efter Maaltid Vb.49, hvor str.1,1; 3,3; 3,5 og 4,3 har elementer tilfælles med nærværende ben lin.3,6,7 og 12.– **4** *spise*] giver at spise. – **6** *Thi*] derfor. – **6** *forgert*] glemt. – **7** *Haumen*] ham. – **13** *Vnde*] und. – **16-17** *Singe gnum*] Overs fra tysk af Sthen, se n.t. Hb 14 og T-14. – **17** *Psalmbogen*] nævnte salme er optaget i T-14, Th86 og rev. Rerav, jf. Dal Bibl 60, LysterThimut 322f. – **18** *dette ene Verð*] nævnte salmes slutstrofe, der enten er Sthens originale tildigtning, jf. Skaar 602 og Mallng IV 354, eller nok snarere hans bearbejdelse af overleveret stof. – **21** *lære*] denne læremåde kan Sthen have overtaget fra rev. Rerav. Læremåden i Hb er: Ver. – **23** *Heller*] hvad enten.